

Hur strängare straff påverkar sannolikheten för bestraffning

En ökande oro för brott har lett till ökade krav på strängare straff i Sverige. Huruvida sådana reformer skulle vara effektiva för att förhindra brott beror delvis på huruvida rättsväsendets aktörer agerar på ett motverkande sätt. Den här artikeln diskuterar huruvida juryer – som är en sådan aktör – reagerar på straffreformer. Vi lyfter fram ny forskning som utnyttjar två naturliga experiment i engelsk historia som ledde till kraftiga minskningar i straffens stränghet: avskaffandet av dödsstraffet för specifika brott och den tillfälliga pausen i deportation som straff under den amerikanska revolutionen. I detta sammanhang är det mer sannolikt att juryer ger en fällande dom när straffen är mildare.

**ANNA BINDLER
OCH RANDI
HJALMARSSON**

Anna Bindler är docent i nationalekonomi vid Universitetet i Köln och forskare vid Göteborgs universitet. anna.bindler@economics.gu.se

Randi Hjalmarsson är professor i nationalekonomi vid Göteborgs universitet. randi.hjalmarsson@economics.gu.se

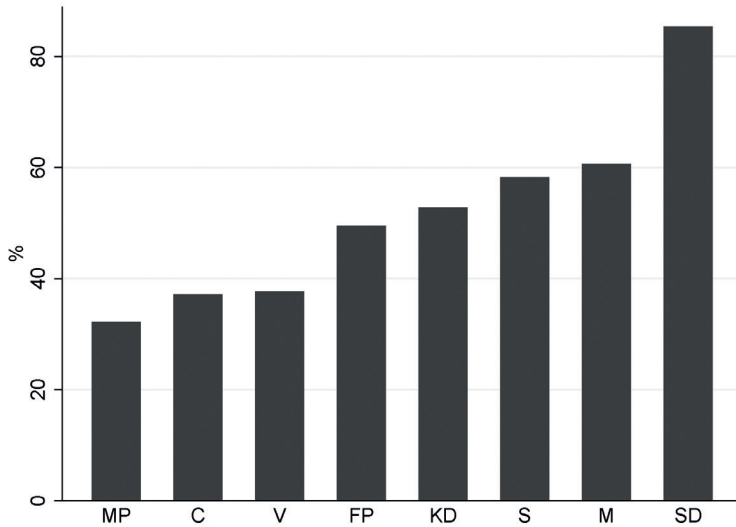
Som gensvar på den ökade oron för brott har kraven på strängare straff ökat i Sverige under det senaste årtiondet. Detta avspeglas i motioner som lagts fram i Riksdagen (t ex 2020/21:3604 eller 2018/19:417) men även i undersökningar rörande hela befolkningen. I Valundersökningen 2010 var exempelvis ca 55 procent av väljarna positiva till mycket längre fängelsestraff. Även om stödet för strängare straff varierar över det politiska spektrumet, visar figur 1 nedan att stödet var nära 60 procent inom de två största partierna (Socialdemokraterna (S) och Moderaterna (M)) 2010. De föreslagna reformerna sträcker sig från att öka längden på fängelsestraffen till att öka det obligatoriska minimum som är förenat med vissa brott och att avskaffa strafflätnader (avdrag) som ges till unga brottslingar och när det finns förmildrande omständigheter. Men kommer strängare straff som dessa att vara effektiva för att minska brottsligheten?

Ett sätt på vilket strängare straff kan minska brotten är genom generell avskräckning.¹ Enligt Beckers ekonomiska modell för brott (1968) bör brotten minska när det förväntade straffet – produkten av risken för bestraffning och hur strängt straffet är – ökar. Sålunda, om sannolikheten för bestraffning förblir konstant bör brotten minska om man ökar straffens stränghet. Men är sannolikheten för bestraffning verkligen opåverkad när strängheten ändras? Svaret på denna ofta förbisedda fråga är avgörande när man värderar den potentiella framgången med en viss politik.

¹ Detta är förstas bara en kanal genom vilken strängare straff kan påverka brott. Mer tid i fängelse kan exempelvis leda till en brottsminskning som tillskrivs att man isolerar (återfalls-) brottslingar från samhället under en längre period. Individer kan återanpassas (t ex via arbetsträning och hälsoprogram) i fängelset och därigenom minska deras brottsbeteende efter frigivning; tecken på detta i ett skandinaviskt sammanhang visas i Hjalmarsson och Lindquist (2022) och Bhuller m fl (2020). Det kan å andra sidan ske en ökning av brotten efter frigivning, om förhållandena i fängelset är dåliga; om det exempelvis byggs kriminellt kapital och nätverk (Bayer m fl 2009), eller om det finns ett stigma på arbetsmarknaden.

Artikeln är baserad på Bindler and Hjalmarsson (2018). Översatt från engelska av Christina Lönnblad.

Figur 1
Andelen väljare som är positiva till mycket längre fängelsestraff

Anm: Figuren är skapad av författarna baserat på Valundersökning 2010, som utfördes av SOM-institutet vid Göteborgs universitet och består av ett slumpartat urval från SCB:s register över 18–80 åriga röstberättigade som är bosatta i Sverige. Se Holmberg and Oscarsson (2012) och Anwar m fl (2019b) för vidare analyser av dessa data.

Källa: Valundersökning 2010.

Mer allmänt är det viktigt att hålla i minnet att de människor som fastställer politiken – beslutsfattare inom straffrätt och politiker – inte är desamma som de som fått i uppdrag att implementera denna politik: polisen, åklagare, försvarsadvokater, domare, juryer och/eller nämndemän. Sålunda, för att bedöma potentialen i att en ökning av straffets stränghet kan ha en generellt avskräckande effekt på brott, behöver man fråga sig om en sådan reform kommer att påverka aktörernas beteende på sätt som motverkar målen med reformen. Det kan vara så att motverkande beteende mer sannolikt inträffar om aktörerna anser straffet vara ”för” hårt. Detta kan i själva verket vara en relevant fråga för Sverige; även om en stor del av Sverige stöder strängare straff, gör uppenbarligen inte alla det, se figur 1.

I den här artikeln diskuterar vi hur straffets stränghet påverkar en grupp av aktörer inom straffrättssystemet – juryn. Juryn i en brottmålsdomstol har till uppgift att fastställa om fakta i fallet bevisar den svarandes skuld bortom rimligt tvivel. Denna värdering ska inte påverkas av faktorer som ligger utanför fallet, *inklusive* det förväntade straffet. Fastän det finns en växande litteratur som visar att externa faktorer (så som egenskaper hos jurymedlemmarna eller mediabevakning) faktiskt påverkar jurybeslut,² fanns det fram till nyligen ingen empirisk forskning rörande effekterna av det förväntade straffet.³

² Se t ex Anwar m fl (2012, 2019a) och Lee (2017) för studier av jurymedlemmars demografi och Philippe och Ouss (2018) angående medias roll.

³ Förväntat straff har emellertid studerats i relation till andra straffrättsaktörer. Bjerk (2005) finner att åklagare reagerar på sk 3-strikes laws genom att mildra anklagelsen till en förseelse när en fällande dom för den ursprungliga kriminella handlingen skulle leda till en tredje

Huruvida det förväntade straffet påverkar juryns utslag eller inte är en svår fråga att besvara eftersom strängare straff typiskt sett delas ut till brottslingar som står åtalade för ett allvarligare brott eller som har en omfattande kriminell historik. Hur särskiljer vi effekten av brottets eller brottslingens egenskaper från effekten av det förväntade straffet?

Denna artikel svarar på denna fråga genom att lyfta fram forskning (Bindler och Hjalmarsson 2018), vilken är den första att studera den kausala effekten av förändringar i straffets stränghet på juryns beslutsfattande genom att använda en kvasiexperimentell forskningsdesign. Specifikt utnyttjar vi två naturliga experiment i engelsk historia, vilka resulterade i kraftiga minskningar i straffets stränghet: det brottspecifika avskaffandet av dödsstraffet och det tillfälliga uppehållet i deportationer som straff under den amerikanska revolutionen. I båda dessa naturliga experiment finner vi i själva verket bevis för att det är mindre sannolikt att juryer dömer svarande som skyldiga när straffen är strängare.

1. Historisk bakgrund och arkivdata

Straffens stränghet ändrades dramatiskt i England på 1700- och 1800-talen. Bindler och Hjalmarsson (2018) använder dessa historiska naturliga experiment för att identifiera effekten av förväntat straff på de utslag som beslutas av juryer. Sålunda är utgångspunkten för att förstå forskningsdesignen en beskrivning av (i) hur juryer fattade beslut under denna period, (ii) de unika data som gör det möjligt för oss att observera dessa beslut och (iii) den gradvisa utvecklingen av olika sanktionssystem. En mer detaljerad beskrivning återfinns i Bindler och Hjalmarsson (2018).

Jurybeslut i 1700- och 1800-talets England

Analysen baseras på jurybeslut för rättegångar vid *Old Bailey*, som var (och är) den centrala brottmålsdomstolen för London och det omgivande lantliga grevskapet Middlesex. Rättegångar för alla grövre brott hölls på Old Bailey; under en stor del av denna period klassificerades smärre brott som fickstöder och snatteri som grövre brott. Rättegångarna var snabba – anekdotiska bevis tyder på ca åtta minuter på tidigt 1800-tal (Feeley 1997) – med liten hänsyn till den svarandes rättigheter. Svaranden antogs i själva verket, o m 1827, vara skyldiga om inte annat kunde bevisas.

Juryer tog beslut om utslaget (skyldig, skyldig till den ursprungliga anklagelsen eller till en mindre allvarlig anklagelse eller frikännande) och kunde rekommendera domaren, som var ansvarig för domen, att ge benådning. Men vilka var jurymedlemmarna? Juryer bestod av 12 individer som slumpartat drogs från en *Master List* av berättigade individer inom den

strike. Tonry (1992) undersöker effekten av obligatoriska domslut på juristers och domares försök att undvika (upphäva) effekten av dessa lagar. Andra studier av effekten av fällande domar på diskretionärt beteende innefattar Bushway m fl (2012) för domare, Kurlychek m fl (2007) och Rehavi och Starr (2014) för åklagare och Lacasse och Payne (1999) för sk *plea bargaining* (förhandling mellan parterna om erkännande men till ett lindrigare straff).

relevanta jurisdiktionen (det fanns separata ”jury pooler” för London och Middlesex, som representerade stads- respektive landsbygdsbefolkning). Kvalifikationskriterier inkluderade kön (enbart män t o m 1919), ålder (dvs 21–60) och tillräckligt stor förmögenhet.

Rättegångarna vid Old Bailey genomfördes i omgångar kallade sessioner som pågick i en eller två veckor och inträffade ca åtta gånger om året. Individer som satt i en jury deltog under hela sessionen och inte endast för ett specifikt rättsfall. Rättare sagt, varje jury gav sitt utslag för ett fall och hörde sedan direkt bevisen i nästa fall; systemets upprepande och sekventiella natur antyder att jurymedlemmar fick erfarenhet av att fatta beslut. Vidare, givet de restriktiva kvalifikationskriterierna, var det inte ovanligt att jurymedlemmar hade deltagit i tidigare sessioner. Denna erfarenhet innebär att juryer sannolikt kände till det förväntade utfallet av domen. Jurymedlemmarna fick också kunskap om rättssystemet genom att läsa *The Proceedings of the Old Bailey*, vilken är vår främsta datakälla och beskrivs nedan.

Data: The Old Bailey Proceedings online

The Proceedings of the Old Bailey innehöll redogörelser av Old Bailey rättegångarna som publicerades efter varje session under 1700- och 1800-talen. *The Proceedings* publicerades ursprungligen för att hålla allmänheten informerad om brott i huvudstaden. Redogörelserna digitaliserades av *The Old Bailey Proceedings Online* (Hitchcock m fl 2013) och många variabler ”taggades” för att göra det möjligt att extrahera information för varje enskilt fall baserat på datumet för sessionen, svarandens namn, kön, ålder, brottskategorier (för de allvarligaste brotten), utslaget samt vilket straffet blev.

Vi kan observera huruvida den svarande erkände sig skyldig och huruvida juryn fann svaranden skyldig; att svaranden erkände sig skyldig existerade knappt förrän i mitten av 1800-talet (troligen till följd av det rådande antagandet om skuld). Om juryn fann den svarande vara skyldig observerar vi även om den fällande domen gäller för den ursprungliga anklagelsen eller för en mindre allvarlig anklagelse. Exempelvis skulle en svarande som är anklagad för stöld av en högt värderad vara i stället kunna dömas för stöld av ett lägre värde; på samma sätt kunde en svarande som anklagades för mord dömas för dråp. Data innehåller även huvuddomen som avkunnas av domaren: dödsstraff, deportation, fängelsestraff, kroppsstraff samt olika andra typer av straff eller inget straff alls.

Vi transkriberade också information som inte var ”taggad” i de ursprungliga digitaliserade filerna, inklusive namnen på domarna och jurymedlemmarna för rättsfall mellan 1750 och 1822 (den period som de listades i *The Proceedings*) och ett mått på svarandens brottshistorik (tillgängligt efter 1830). Data rörande juryn gör det möjligt för oss att mäta jurymedlemmarnas erfarenhet och kontrollera för jurisdiktion (London eller Middlesex).

Efter en del grundläggande datarensning som beskrivs i Bindler och Hjalmarsson (2018), skapade vi ett dataset som innehöll 206 733 svarande

som stod inför rätta (ibland samtidigt som medåtalade) från 1715 till 1900. Vi använder dessa data för att illustrera straffrättsreformerna under denna period och studera hur dessa reformer påverkar juryutslagen. Vår huvudsakliga analys inkluderar mer än 20 brottstyper, som vi grupperar i fyra breda kategorier: egendom, våld, sex och bedrägeri och annat.

Under den här perioden avsåg 73 procent av de grova brottsfallen egendomsrelaterade anklagelser, medan tio procent avsåg våldsbrott. Cirka 20 procent av de svarande var kvinnor. 58 procent av de svarande dömdes för den ursprungliga anklagelsen och tio procent för en mindre allvarlig anklagelse; andelen fällande domar är mycket lägre än vad man ser i dagens domstolar.

Straffens utveckling i England (1700–1900)

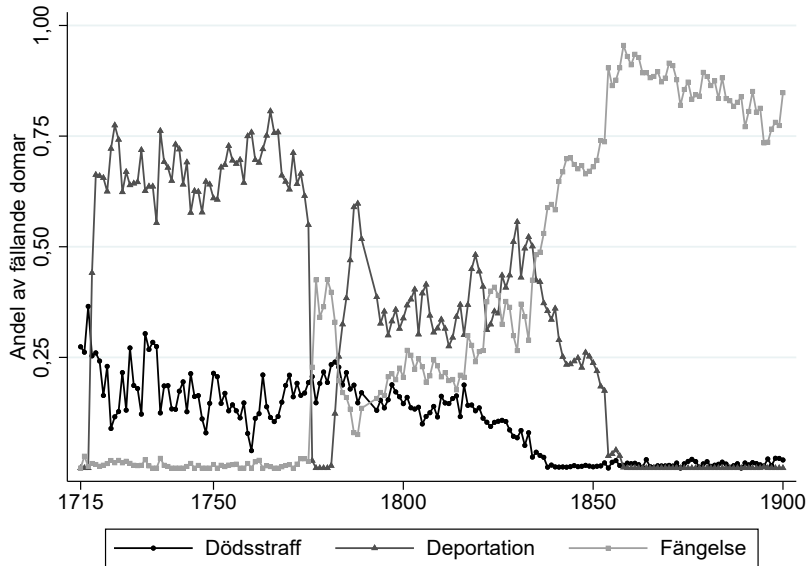
1700-talets England utgör en period med allt strängare straff då det antal brott som ansågs berättiga dödsstraff ökade från ca 50 stycken år 1688 till mer än 200 stycken år 1800. Till följd av det stora antalet dödsstraff (av vilka många kunde vara till följd av ringa brott med dagens mått) kombinerat med avrättingars offentliga och blodiga karaktär kallades denna period för *The Bloody Code*. Under 1700-talet kunde många brottslingar emellertid undvika dödsstraffet genom att vända sig till kyrkan: i dessa fall var den alternativa domen till dödsstraff deportation till Amerika under sju år.

Användandet av Amerika som en engelsk straffkoloni avbröts abrupt i samband med den amerikanska revolutionen 1776. Detta ledde till en straffrättslig kris då fängelser ännu inte existerade (förutom för att förvara brottslingar som väntade på rättegång eller avrättning). Den tillfälliga lösningen blev att förvara manliga straffångar i fartygsskrov och döma dem till straffarbete med att muddra floden Themsen. Förhållandena var extremt dåliga i detta första fängelsesystem och överbeläggningen var betydande, vilket ledde till våldsamma oroligheter och reformkrav. Regeringens gensvar på detta var att etablera en ny straffkoloni i Australien 1786; de första skeppen satte segel 1787. Den fyra–sex månader långa resan och straffarbetet med att utveckla infrastrukturen i Australien innebar att en ”livslång deportation bortom haven” var ett värre straff än deportationen till Amerika.

1800-talets England kan kännetecknas som en period då straffen blev mindre stränga. Dödsstraffet avskaffades gradvis – brott för brott – och många av reformerna skedde på 1820- och 1830-talen. I de flesta fall ersattes dödsstraffen med deportation till Australien som det strängaste straffet, vilket ledde till en ökning av deportationerna under denna period. En ökande oro över huruvida deportationerna var humana ledde till att de avskaffades 1850. Då hade fängelse (vilket först uppstod under den amerikanska revolutionen) blivit den dominerande straffpåföljden.

Figur 2 visar utvecklingen i olika typer av straff vid Old Bailey under den tvåhundraårsperiod vi studerar och som inkluderar de två naturliga experimenten. Från 1715 till den amerikanska revolutionen resulterade ca 70

Figur 2
Olika typer av straff
vid Old Bailey 1715
till 1900

Anm: Figuren visar den årliga andelen av fällande domar som resulterar i dödsstraff (svart linje), deportation med straffarbete (mörkgrå linje) och fängelse (ljusgrå linje) mellan 1715 och 1900. Dessa andelar summerar inte till 100 procent då vissa andra, mindre vanliga kategorier av fällande domar (så som kroppsstraff eller andra olika typer av straff), inte visas.

Källa: Bindler och Hjalmarsson (2018).

procent av de rättegångar som ledde till en fällande dom till deportation medan 20–25 procent ledde till dödsstraff; det fanns i princip inga fängelsestraff. År 1776 föll andelen fällande domar som ledde till deportation direkt till noll (vilket överensstämmer med historiebeteckningen) och fängelsestraffen (till båtarna) ökade kraftigt. Tio år senare, när den australiensiska kolonin upprättades, ökade deportationerna kraftigt och fängelsestraffen föll. Detta oväntade stopp (och sedan återinförande) av deportation som straff är ett av de naturliga experiment som studeras i denna artikel. Det andra naturliga experimentet är emellertid det som utgör fokus i vår analys; det inträffar under den första halvan av 1800-talet då vi ser andelen dödsstraff gradvis minska från över 20 procent till nära noll.

2. Effekten av att avskaffa dödsstraffet på fällande domar

Rent allmänt är det förväntade straffet för varje enskild brottsling strängare för de som står anklagade för mer allvarliga brott och/eller de som har en mer omfattande kriminell historik. Exempelvis förväntas brottslingar som anklagas för mord snarare än dråp få strängare straff; det samma gäller för våldsamt överfall i förhållande till överfall, för rån till skillnad från inbrott, eller grov stöld i förhållande till snatteri. På samma sätt förväntas brottslingar med en mer omfattande brottshistorik få strängare straff än förstags-

förbrytare. Båda dessa faktorer – dvs hur allvarligt brottet är och förövarens brottshistorik – kan påverka en jurys utslag. Hur kan vi då särskilja effekten av det förväntade straffet på utslaget från den som kan tillskrivas brotts eller förövarens egenskaper?

Vi drar nytta av dödsstraffets avskaffande och studerar på så sätt hur andelen fällande domar ändras *för ett givet brott* (dvs där man håller brotts allvar konstant) som gensvar på en kraftig och oväntad förändring i det förväntade straffet. Ett viktigt första steg i vår analys var att koda variationen i dödsstraff som möjligt straff för varje år och för var och en av de 26 brottskategorierna i våra data. För att ta fram denna information studerade vi de historiska lagar som fanns i parlamentets arkiv. För varje brott och år identifierade vi om straffet alltid var dödsstraff, aldrig var dödsstraff, eller om det var det år då dödsstraffet avskaffades. Som tidigare nämnts avskaffades dödsstraffet brott för brott i en serie separata lagar (t ex bedrägeri 1813, djurstöld 1832, inbrott 1833, inbrott och rån 1837, mordbrand 1856). Sålunda, för varje brott identifierar vi det år vår ”behandling” aktiverades – där behandlingen i detta fall är avskaffandet av dödsstraffet.

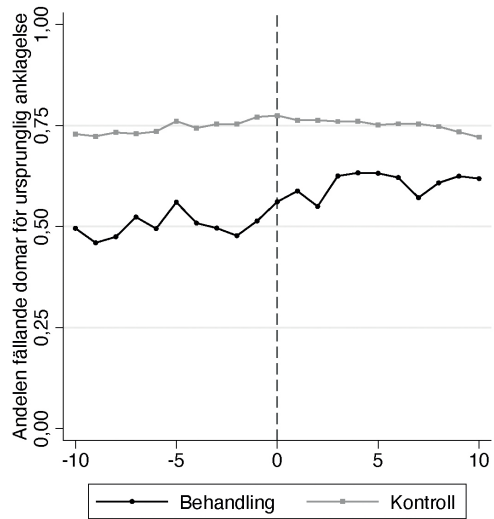
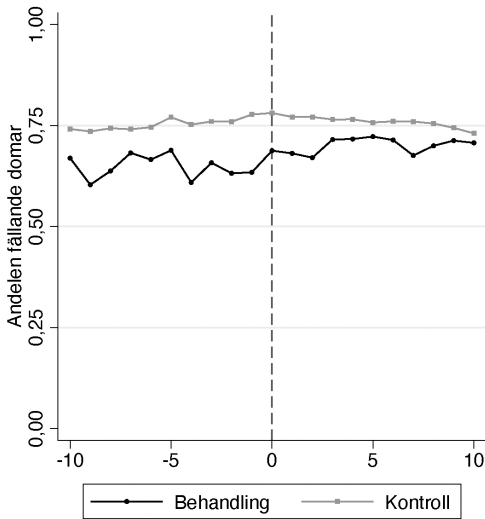
Vi använder sedan en s k *difference-in-differences*-design för att estimeradeffekten av att avskaffa dödsstraffet på juryns beslut att fälla. I själva verket jämför vi förändringen i andelen fällande domar före och efter året för avskaffandet för ”behandlade” brott med förändringen i andelen fällande domar för de brott som inte ändrade status under det året (inklusive några brott som aldrig ändrade status). Dessa ”kontroll”-brott gör det möjligt för oss att särskilja effekten av andra sociala trender vid tiden för avskaffandet som kan påverka andelen fällande domar, så som den industriella revolutionen, befolkningstillväxten, och införandet av the Metropolitan Police. På detta sätt beräknar vi effekten av att avskaffa dödsstraffet på tre typer av utfall: skyldig (på något sätt), skyldig till den ursprungliga anklagelsen, skyldig till en mindre allvarlig anklagelse.

Figur 3 visar det genomsnittliga jurybeslutet (skyldig – vänster, skyldig till den ursprungliga anklagelsen – höger) för alla de behandlade brotten (i svart) under de år som ledde fram till och följde på avskaffandet av dödsstraffet. Figuren är centrerad kring det år då dödsstraffet avskaffades. Jurybeslut för kontrollbrott (sådana som aldrig kunde ge dödsstraff och sådana som alltid kunde det) är markerade i grått där det (hypotetiska) reformåret är ett viktat genomsnitt av andelen reformer varje behandlingsår. Redan i dessa rådata kan man se att juryn blev mer benägen att fälla för brott när de inte längre kunde leda till dödsstraff.

När vi estimerar *difference-in-differences*-specifikationen som beskrivs ovan, finner vi att avskaffandet av dödsstraffet ökade sannolikheten för en fällande dom gällande alla anklagelser med 7,6 procentenheter totalt vilket motsvarar en 11 procentig ökning jämfört med den genomsnittliga andelen fällande domar. Effekten är särskilt stor för vålds- och sexualbrott (37 procent) men den är liten (två procent) och statistiskt insignifikant för egendomsbrott. Vi finner även att avskaffandet av dödsstraffet ökade

Panel A – Dömas för någon anklagelse

Panel B – Dömas för den ursprungliga anklagelsen

Figur 3
Effekten av att avskaffa dödsstraffet på andelen fällande domar

Anm: Figuren visar den årliga andelen utslag skyldig (rättsfall med jury) i behandlingsgruppen (svart) och kontrollgruppen (grå) för alla brott i stickprovet under de tio åren före och efter det tilldelade behandlingsåret och relativt alla fall som prövats av en jury. Behandlingsgruppen innehåller de brott för vilket dödsstraffet avskaffas och kontrollgruppen de som aldrig eller alltid kan leda till dödsstraff. Panel A definierar fällande dom som skyldig till vilket brott som helst medan panel B definierar de som är skyldiga till den ursprungliga anklagelsen. Den lodräta linjen markerar året för avskaffandet av dödsstraffet i behandlingsgruppen. Reformperioden för kontrollgruppen är ett viktat genomsnitt av andelen reformer under varje behandlingsår.

Källa: Figur 5 i Bindler och Hjalmarsson (2018).

sannolikheten för en fällande dom gällande det ursprungliga brottet med 21 procent för egendomsbrott och att avskaffandet minskade sannolikheten för att i stället fällas för en mindre allvarlig anklagelse. Dessa resultat tyder på att juryn innan avskaffandet av dödsstraffet undvek stränga straff genom att frikänna den svarande i våldsbrottsfall och genom att döma till en mindre allvarlig anklagelse i fall rörande egendomsbrott. Detta är intuitivt då det, rent allmänt, finns färre mindre allvarliga brottsanklagelser tillgängliga för våldsbrott. Som noterats ovan kan egendomsbrott enkelt omklassificeras som mindre brott då klassificeringen (dvs snatteri kontra grov stöld) är tydligt definierad som en funktion av egendomens värde.

Vidare beaktade vi huruvida dessa effekter varierade med den svarandes egenskaper och, speciellt, den svarandes kön. Vi finner att kvinnor behandlades mer välvilligt av (den helt manliga) juryn innan reformen. Till exempel ökade avskaffandet av dödsstraffet sannolikheten för fällande dom vid våldsbrott med 30 procent för kvinnor kontra 18 procent för män. Man kan se ett liknande mönster för egendomsbrott. I en annan artikel (Bindler och Hjalmarsson 2020) finner vi att dessa differentiella effekter temporärt minskade könsgapet i graden av fällande domar som existerade vid den tiden (och fortfarande existerar i dag).

Kan resultaten tolkas som kausala? Medförde avskaffandet av dödsstraffet att juryer blev mer villiga att förklara en person skyldig? Det finns ett antal antaganden bakom en sådan tolkning. Det första är det s k antagandet om parallella trender, dvs att trender i andelen fällande domar skulle ha utvecklats på samma sätt för behandlings- och kontrollbrott om det inte hade genomförts några avskaffanden av dödsstraff. Det andra är att tidpunkten för reformerna var slumpmässig. De ovanstående figurerna tyder redan på att dessa antaganden är uppfyllda eftersom andelen fällande domar i behandlings- och kontrollgrupper utvecklas på liknande sätt under de år som leder fram till reformen och dessutom fanns det inte några påtagliga förväntanseffekter innan reformerna. Man kan dock fråga sig om det verkligen är andelen fällande domar som ändras eller om reformen ändrar sammansättningen av fall som kommer till domstol, kanske till följd av en förändring i beteendet hos brottslingar, svaranden eller polisen? Vi finner inga bevis som överensstämmer med en sådan historia: Det sker inga kraftiga förändringar i antalet brott, resultaten är inte känsliga för hur vi behandlar svaranden som erkänner sig skyldiga och kvaliteten på bevisen (i den utsträckning vi kan mäta den) ökade inte. Slutligen kan man undra om resultaten drivs av att jurymedlemmarna var missnöjda med reformen och avsiktligen betedde sig på sätt som skulle visa deras missnöje. Detta skulle endast tyda på kortsiktiga effekter (ilskan skulle försvinna och nya jurymedlemmar tillkomma över åren); våra beräkningar tyder emellertid på att förändringarna i andelen fällande domar kvarstår i mer än tio år. Sammantaget tyder analysen på att effekten av att avskaffa dödsstraffet på juryers benägenhet till fällande utslag faktiskt kan anses vara kausal.

3. Effekten av den amerikanska revolutionen på det temporära stoppet av deportationer

Ytterligare stöd för de ovan presenterade resultaten – dvs att juryutslag beror på den förväntade bestraffningen – ges i vårt andra naturliga experiment. Denna forskningsdesign beaktar de kringliggande åren vid stoppet för deportationer som den amerikanska revolutionen medförde. Innan revolutionen utgjordes 75 procent av de fällande domarna av deportation till Amerika, men under perioden 1776–81 skedde inga deportationer alls. 1781 tilläts domare att återigen avge en deportationsdom men ingen ny straffkoloni fanns tillgänglig förrän 1787. Hur påverkade detta det förväntade straffet? Svaret beror på om brottet kunde leda till dödsstraff eller inte. För brott som inte kunde ge dödsstraff ersattes domen (nedåt) med fängelse i stället för deportation. Sålunda, under det (enligt vår mening rimliga) antagandet att deportation är mindre kännbart än döden, men mer kännbart än fängelse, blir det förväntade straffet mindre strängt för brott som inte kan ge dödsstraff. För brott som kan ge dödsstraff, ersattes domarna (upp och nedåt) från deportation till såväl död som fängelse, vilket gjorde

effekten på det förväntade straffet osäker. Av detta skäl fokuserar vi på brott som inte kan ge dödsstraff.

Specifikt tittar vi på vad som händer med andelen fällande domar för brott som inte kan ge dödsstraff under den amerikanska revolutionen (när straffen blev mildare) och efter återinförandet av deportation till Australien (när straffen igen blev strängare). Å ena sidan är detta ett rent experiment – chocken mot bestraffningssystemet var oväntad och låg utanför rättssystemet. Å andra sidan gick landet samtidigt ut i krig, vilket direkt skulle kunna ha påverkat brottslingarna via andra kanaler än dödsstraffet. Olyckligtvis, i kontrast till dödsstraffsexperimentet, har vi ingen tillgänglig kontrollgrupp av brott (som inte berättigar till deportation) för att särskilja dessa andra samhällsförändringar.

Icke desto mindre får vi resultat som överensstämmer med analysen av dödsstraffets avskaffande. För brott som inte kan ge dödsstraff var det åtta procent mindre sannolikt att de svarande skulle få en fällande dom när deportation var ett alternativ före kriget. Införandet av deportation (till Australien) minskade åter sannolikheten för en fällande dom (även om denna effekt är insignifikant).

4. Lärdomar och policyimplikationer

Om vi abstraherar från det historiska sammanhanget ett ögonblick så innehåller analysen två nyckelresultat och policyimplikationer. Det första är att juryns beslut att fälla faktiskt påverkas av straffets stränghet. Med andra ord, om man ändrar straffets stränghet påverkar det inte nödvändigtvis utfallet på exakt de sätt som beslutsfattarna avsett då jurymedlemmars beteende kan förändras på ett motverkande sätt. Detta för oss tillbaka till tanken att beslutsfattare typiskt inte är samma människor som de som implementerar politiken och att hur effektiv straffrättslagstiftningen är beror på många andra aktörer i rättssystemet. Det andra nyckelresultatet är att de effekter av reformen som studeras i denna artikel var olika i förhållande till den svarandes kön. Det förekom alltså en ojämlik tillämpning av rättvisa kombinerad med ett differentiellt införande av reformen. Detta skapar frågor om rättsväsendets rättvisa generellt och huruvida olika befolkningsgrupper skulle påverkas differentiellt av andra bestraffningsreformer.

Enligt resultaten som presenteras här kan de reformer som för närvarande diskuteras i Sverige för att göra straffen strängare komma att motverkas av förändringar i beteendet hos rättssystemets aktörer, från advokater till nämndemän och domare. Men, givet det historiska sammanhanget, kan detta inte tas för givet. Chockerna mot förväntade straff som analyseras i denna artikel var särskilt stora och baslinjenivån för straff var särskilt sträng. Vi vet ännu inte om liknande effekter skulle dyka upp i den nuvarande svenska kontexten där utgångspunkten är relativt milda domar.

- Anwar, S, P Bayer och R Hjalmarsson (2012), "Jury Discrimination in Criminal Trials", *Quarterly Journal of Economics*, vol 127, s 1017–1055.
- Anwar, S, P Bayer och R Hjalmarsson (2019a), "A Jury of Her Peers: The Impact of the First Female Jurors on Criminal Convictions", *The Economic Journal*, vol 129, s 603–650.
- Anwar, S, P Bayer och R Hjalmarsson (2019b), "Politics in the Courtroom: Political Ideology and Jury Decision Making", *Journal of the European Economic Association*, vol 17, s 835–875.
- Bayer, P, R Hjalmarsson och D Pozen (2009), "Building Criminal Capital behind Bars: Peer Effect in Juvenile Corrections", *Quarterly Journal of Economics*, vol 124, s 105–147.
- Becker, G (1968), "Crime and Punishment: An Economic Approach", *Journal of Political Economy*, vol 76, s 169–217.
- Bhuller, M, G Dahl, K Løken och M Mogstad (2020), "Incarceration, Recidivism and Employment", *Journal of Political Economy*, vol 128, s 1269–1324.
- Bindler, A och R Hjalmarsson (2018), "How Punishment Severity Affects Jury Verdicts: Evidence from Two Natural Experiments", *American Economic Journal: Economic Policy*, vol 10, s 36–78.
- Bindler, A och R Hjalmarsson (2020), "The Persistence of the Criminal Justice Gender Gap: Evidence from 200 Years of Judicial Decisions", *Journal of Law and Economics*, vol 63, s 297–339.
- Bjerk, D (2005), "Making the Crime Fit the Penalty: The Role of Prosecutorial Discretion under Mandatory Minimum Sentencing", *Journal of Law and Economics*, vol 48, s 591–625.
- Bushway, S D, E Owens och A M Piehl (2012), "Sentencing Guidelines and Judicial Discretion: Quasi-experimental Evidence from Human Calculation Errors", *Journal of Empirical Legal Studies*, vol 9, s 291–319.
- Feeley, M (1997), "Legal Complexity and the Transformation of the Criminal Process: The Origins of Plea Bargaining", *Israel Law Review*, vol 31, s 183–222.
- Hitchcock, T m fl (2013), "The Old Bailey Proceedings Online, 1674–1913, Version 7.1.", *Old Bailey Proceedings Online*, april. www.oldbaileyonline.org.
- Hjalmarsson, R och M Lindquist (2022), "The Health Effects of Prison", under utgivning i *American Economic Journal: Applied Economics*.
- Holmberg, S och H Oscarsson (2012), Swedish National Election Study 2010 [data file], Svensk nationell datatjänst, Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.
- Kurlychek, M C, J T Ulmer och J H Kramer (2007), "Prosecutorial Discretion and the Imposition of Mandatory Minimum Sentences", *Journal of Research in Crime and Delinquency*, vol 44, s 427–458.
- Lacasse, C och A A Payne (1999), "Federal Sentencing Guidelines and Mandatory Minimum Sentences: Do Defendants Bargain in the Shadow of the Judge?", *Journal of Law and Economics*, vol 42, s 245–270.
- Lee, J N (2017), "The Process is the Punishment: Juror Demographics and Case Administration in State Courts", *American Law and Economics Review*, vol 19, s 361–390.
- Motion till riksdagen (2018/19:417), *Straffrättsreform för hårdare straff*, enskild motion av Christian Carlsson KD.
- Motion till riskdagen (2020/2021:3604), *Straffrättsreform*, enskild motion av Magdalena Schröder M1905.
- Philippe, A och A Ouss (2018), "No Hatred or Malice, Fear or Affection': Media and Sentencing", *Journal of Political Economy*, vol 126, s 2134–2178.
- Rehavi, M M och S B Starr (2014), "Racial Disparity in Federal Criminal Sentences", *Journal of Political Economy*, vol 122, s 1320–1354.
- Tonry, M (1992), "Mandatory Penalties", *Crime and Justice*, vol 16, s 243.